

ÎNTRE MOSCOVA ȘI POPA NAN

DOMNIȘOARA NASTASIA de George Mihail Zamfirescu ● **TEATRUL „RADU STANCA“ DIN SIBIU** ● Data reprezentației: 5 februarie 1995 ● Regia: Ion Cojar ● **Scenografia:** Maria Bodor ● **Ilustrația muzicală:** ing. Lucian Ionescu ● **Distribuția:** Amalia Ciolan (Nastasia), Ion Buleandră (Ion Sorcovă), Mihai Bica (Vulpașin), Virgil Flonda (Luca), Kitty Stroescu (Vecina), Dana Taloș (Paraschiva), Diana Văcaru (Niculina), Nicolae Mihoc (Ionel), Gabriela Neagu (Luca Lacrimă), Mircea Hândoreanu (Cârciumarul), Nae Floca-Acileni (Omul necăjit), Mihai Coman (Haimanau), Dan Glasu (Cerșetorul), Arhangelski Vladimir (Orbul), Iulia Mătcu (Gazda), Radu Cioroianu (Pascu), Irina Lazăr (O fată la cârciumă), Gheorghe Drăgulin (Vioristul).

Pe fundalul muzical sugestiv creat de Vasile Spătăreanu, cu ajutorul unui grup de studenți ce poartă măști halucinante (realizate de Rodica Arghir) și defilează pe malul unui canal imaginar, cu gondole fantomatice, se desfășoară aventura căpitanului. Teodor Corban este interpretul acestui aventurier plin de nerăbdare să-și vadă iubita, dar câștigând în loc de o amantă, două. Scenele de dragoste sunt elaborate de regizor cu fantezie, ca un joc al convențiilor erotice: accentul e pus pe mișcărilor hazos ritmate ale paturilor cu baldachin, devenite cutii de teatru de marionete în cele două părți ale scenei, cu cortine colorate și un amorez ce se prăvălește lipsit de vlagă de lângă iubitele lui, ca o păpușă de cârpă aruncată la coș.

Jocul actorilor este dinamic, voit retoric și „supradimensionat”. Actrițele Mihaela Arsenescu-Werner, în Valeria, și Catinca Tudose, în Angela, se ascund amuzate în spatele măștilor caricaturale, acceptând un machiaj și peruci ridicole, intrând în ritmul cerut de regizor în scenele de amor, comunicând pasiunea prin gesturi de marionete dereglate, ce mimează patimi dezlănțuite. Haz popular, ironie fățișă și batjocoritoare aduc interpretii servitorului și al lui Grando, soțul Valeriei; Ion Sapdaru, în Bernardus, personaj tulburător, pomenit, doar, în piesă și adus în scenă de regizor, și Gelu Zaharia, în Grando, introduc firesc grupurile de mascați ce formează tulburătoare și triste cortine vii, intermezzo-uri de sumbră procesiune într-un sacrificiu grotesc pe altarul unei Afrodite carnivore. Studenții interpreți ai acestor fantomatici participanți la o fantomatică procesiune au înțeles perfect intenția regizorului și au reușit să-i materializeze gândul, accentuând ambiguitatea spectacolului, pornit de la o glumă carnavalescă și transformat într-o meditație pe marginea „vanității” și a perisabilității fericirii lumești. Tatiana Ionesi și Pușa Darie, în Nena, servitoarea Angelei, și, respectiv, Oria, servitoarea Valeriei, își secondează cu umor stăpânele, purtându-și măștile, grotești la rândul lor, cu dezinvoltură și reală plăcere a jocului.

Un spectacol surprinzător, agresiv, amar, ce amuză în anumite momente, dar mai mult te pune pe gânduri, spectacolul unui carnaval trist într-o Veneție ce pare smulsă din versurile eminesciene, apropiată de **Satyricon** al lui Fellini, un spectacol al iubirii ce omoară – aceasta a fost viziunea propusă de Cristian Hadji-Culea și noutatea lecturii sale pentru cea dintâi punere în scenă românească a acestei ciudate piese renascentiste.

ILEANA BERLOGEA

Citită în 1926 în cenaclul „Sburătorul” și reprezentată în premieră absolută la 3 septembrie 1927 de compania Bulandra-Manolescu-Maximilian-Storin, **Domnișoara Nastasia** se bucură de la început de un mare succes, spectacolul înregistrând (în București și în țară, cu prilejul unui turneu al amintitei companii) cifra record de 45 de reprezentații. Nu era deloc puțin pe vremea aceea și n-ar fi nici astăzi, chiar pentru Teatrul „Radu Stanca” din Sibiu, dacă turneele ar mai fi profitabile sub raport financiar. Dintre montările ulterioare, un puternic ecou va avea spectacolul lui Horea Popescu de la Teatrul Giulești, realizat în 1956, cu Marga Anghelescu în Nastasia, Nicolae Sireteanu în Vulpașin și Colea Răutu în Ion Sorcovă. În 1964, la Teatrul Național, rolul titular e interpretat de fiica autorului, Raluca Zamfirescu. După spusele domniei sale din caietul-program al acestui spectacol sibian, „subiectul a fost inspirat din viața familiei noastre”. N-avem motive să ne îndoim, căci piesa demonstrează, între altele, o bună cunoaștere a mediului mahalalei bucureștene de la început de secol (scriitorul s-a născut în 1898 în cartierul Basarab al Bucureștilor și a rămas orfan de mamă de la doi ani). Pe de altă parte, însă, căderea „la fund” a unor oameni și zbaterea lor neputincioasă pentru a-și depăși condiția, aspirând la lumină, ne amintesc în chip frapant de **Azilul de noapte** a lui Gorki (inclusiv dragostea-blestem și pierzanie a lui Vulpașin pentru Nastasia, am zice tipic rusească), dar și de **Trei surori** a lui Cehov, chiar dacă Irina vrea să ajungă „la Moscova” în timp ce Nastasia, păstrând proporțiile, s-ar mulțumi să ajungă „în Popa Nan”. Nu vrem să mergem cu analogiile prea departe (deși Tuzenbah e împușcat de Solionii, iar Luca e înjunghiat – pentru același motiv – de Vulpașin), pentru că nu

atât similitudinile sau coincidențele ne interesează, cât semnalarea unei puternice influențe a marii literaturi ruse, influență care, în cazul **Domnișoarei Nastasia**, nu credem că poate fi negată.

Regizorul Ion Cojar n-a ocolit acest dat al piesei, atmosfera apăsătoare a unei lumi damnate, răvășite de pasiuni devastatoare, fiind foarte bine pusă în contrapunct cu accentele de puritate și lumină din casa lui Sorcovă. Iubirea și ura ajung să fie fațetele aceleiași medalii umane, în acest spectacol de solid profesionalism și pilduitor curaj în distribuirea rolurilor principale. Ele sunt încredințate debutantei Amalia Ciolan (Nastasia) și tânărului actor Mihai Bica (Vulpașin), ambii trecând cu brio un examen scenic dintre cele mai dificile. Nastasia creată de Amalia Ciolan se impune deopotrivă prin forță dramatică și delicată sensibilitate, astfel încât e convingătoare și când imploră, și când persiflează, și când mângâie, și când palmuește. Se dezlănțuie numai când și cât trebuie (dozaj extrem de greu de realizat fără o supraveghere experimentată, ca aceea a regizorului-profesor Ion Cojar). Ne surprinde însă prin felul în care știe să tacă și să asculte, lăsându-ne să-i întrezărim gândurile și spaima doar prin fereastra ochilor, neliniștiți de ceea ce va urma. Neliniștiți nu atât de ceea ce i se va întâmpla ei însăși, trecând în celălalt tărâm, cât de tot ceea ce riscă să periclitizeze ducerea la îndeplinire a cumpletei ei răzbunări. Vulpașin e o natură mai simplă, dar nu mai puțin puternică. În interpretarea lui Mihai Bica, imaginea personajului e parcă umbră de un presentiment tragic, de o neîncredere în toți și în toate, actorul izbutind performanța de a fi convingător fără să-și condamne sau să-și simplifice personajul pe linia unui pitoresc prea la îndemână. Un strălucit debut și o creație de maturitate artistică dau greutate și forță acestui spectacol, ce trece rampa în primul rând datorită

interpretării celor doi. Celelalte roluri, la fel de atent „lucrate” regizoral, au mai puțină pregnanță în interpretările lui Ion Buleandră (Ion Sorcovă), Virgil Flonda (Luca) și Kitty Stroescu (Vecina). O mențiune specială pentru „petele de culoare”, grăitoare pentru o întregă lume, semnate nu descifrabil ci inconfundabil de Dana Taloș (Paraschiva) și Nicolae Mihoc (Ionel).

Scenografia Mariei Bodor și ilustrația muzicală datorată lui Lucian Ionescu sunt sugestive pentru acea apăsătoare atmosferă a spectacolului, despre care vorbeam și care ne somează să constatăm că între Moscova și Popa Nan nu e, uneori, decât o zvârlitură de băț.

VICTOR PARHON

IONA LA CRAIOVA ȘI TIMIȘOARA Interpret și regizor

IONA de Marin Sorescu ● **TEATRUL NAȚIONAL DIN CRAIOVA** ● **Data reprezentației: 27 ianuarie 1995** ● **Regia și scenografia: Ilie Gheorghe** ● **Interpretează: Ilie Gheorghe.**

Este bine știut faptul că orice rol i s-ar încredința lui Ilie Gheorghe, excepționalul actor craiovean este capabil, prin forța personalității lui artistice, să-l ducă la bun sfârșit în chip onorabil. Bineînțeles, atunci când nu o face cu strălucire, cum, de altfel, suntem obișnuiți. Entuziasmantă, așadar, pentru cei ce-l cunosc, inițiativa lui Ilie Gheorghe de a crea pe scenă personajul Iona din piesa omonimă a lui Marin Sorescu; din păcate, nu tot atât de entuziasmantă este impresia după consumarea actului dramatic. Interpretul a izbutit o evoluție onorabilă, dar lipsită de strălucirea pe care o așteptam.

Ilie Gheorghe ipostaziază de la bun început un Iona în plină surescitare tragică, dispus încă de la prima replică să se prindă în încleștarea ciudatei aventuri inițiatice – cu toate că semnele ei nu se-arată încă. Făcând să vibreze prin întreg trupul energia comunicării, personajul situează din start tensiunea reprezentației la o altitudine impresionantă, cu riscul de a-i anula necesara creștere ulterioară, în sensul firesc al împlinirii ei. Eforturile lui Iona, înghițit de chitul biblic, de a ajunge la lumină, prin străpungerea succesivă a tot mai uriașelor spații închise și, în final, tristețea imposibilității de a cunoaște îl găsesc pe Ilie Gheorghe în aceeași, neschimbată, tonalitate reflexivă. Totodată, o anume iritare histrionică ce se adaugă clandestin în interpretare sporește referințele implicite ale „biografiei” personajului, făcând mai greu sesizabile nuanțele surprizei provocate de ineditele circumstanțe în care este sortit să se

găsească. Ilie Gheorghe parcurge traseul reflexiv, dar și pe cel fenomenal al personajului într-o aventură mai puțin de inițiere cât menită parcă să-i confirme lui Iona tragicul adevăr existențial.

Impresia aceasta este, pe de o parte, susținută de evoluția interpretului – marcată de monotonie –, iar pe de altă parte de o eroare evidentă în mizanscenă. Este vorba de calitatea aproape exclusiv decorativă a decorului și de lipsa funcționalității lui. Regizorul-interpret plasează desfășurarea poematicei monolog, sau dezbateri a lui Iona cu sine însuși, într-un spațiu văduvit de concretețea detaliilor scenografice pe care textul lui Marin Sorescu le reclamă în mod obligatoriu. Răzbaterea succesivă a personajului dintr-un chit în altul, mai mare, dintr-un univers închis într-altul trebuie semnalată cât mai sugestiv și concret pe scenă, fără echivoc. A trata un text esențialmente metaforic altfel decât printr-un discurs scenic bine ancorat într-un imaginar referențial, pe cât posibil realist și funcțional, compromite funcția dramatică a interpretării. Spațiul scenic gândit de Ilie Gheorghe este prea metaforic el însuși pentru a mai putea da relief metaforei profunde a textului lui Marin Sorescu. Zgomotele strării anunță „trecerea”, dar sugestia este insuficientă pentru că Iona, limbul Iona din textul dramatic, instituie de fiecare dată o relație aparte cu spațiile în care pătrunde, individualizându-le uneori chiar prin replici adresate mamiferului acvatic căruia îi este oaspete captiv.

 Ilie Gheorghe în Iona de Marin Sorescu la TN Craiova (regia: Ilie Gheorghe)

